

TAHKİK

İslami İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi

Journal of Critical Editions of Islamic Manuscripts

Cilt / Volume: 5 • Sayı / Issue: 1 • Haziran / June 2022

ذات الحجة
١٤٤١
الرحمن

کتابخانه نورالله

TAHKİK

İslami İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi

Journal of Critical Editions of Islamic Manuscripts

Cilt / Volume: 5 • Sayı / Issue: 1 • Haziran / June 2022

ISSN: 2459-1815

Tahkik İslami İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi (Journal of the Critical Editions of Islamic Manuscripts)
altı ayda bir yayımlanan uluslararası, hakemli bir dergidir.

Haciveyszade İlim ve Kültür Vakfı Adına İmtiyaz Sahibi

On Behalf of Haciveyszade Foundation for Science and Culture Owner

Mehmet Çaba

Baş Editör / Editor in Chief

Prof. Dr. Murat Şimşek

Editör / Editor

Doç. Dr. Mahmut Samar

Yardımcı Editörler / Associate Editors*

Halil İbrahim Delen, *Namık Kemal Üniversitesi* | Halil İbrahim Üren, *Necmettin Erbakan Üniversitesi*

Alan Editörleri

Mustafa Borsbuğa (Kelam-Felsefe-Tasavvuf) | Meryem Yılmaz (Fıkıh-Hadis-Tefsir)

Dil Editörleri

Muhammet Yurtseven (TR Dil Editörü) | Esra Erdoğan Şamloğlu (EN Dil Editörü) | Necmettin Azak (AR Dil Editörü) | Hüseyin Örs (AR Dil Editörü)

Editörler Kurulu / Editors*

Şref Altaş, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi* | Ali Çoban, *Necmettin Erbakan Üniversitesi* | Osman Demir, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi* | Necmettin Kızılkaya, *İstanbul Üniversitesi* | Saffet Köse, *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi* | Hasan Özer, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi* | Mahmut Samar, *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi* | Murat Şimşek, *Marmara Üniversitesi* | Murat Tala, *Necmettin Erbakan Üniversitesi*

Yayın Kurulu / Editorial Board*

Berat Açıl, *Marmara Üniversitesi* | H. Yunus Apaydın, *Erciyes Üniversitesi* | Seyit Bahçıvan, *Selçuk Üniversitesi* | Hamzeh al-Bakri, *İbn Haldun Üniversitesi* | Hasan Tuncay Başoğlu, *TDV İslam Araştırmaları Merkezi* | Mürteza Bedir, *İstanbul Üniversitesi* | Said Bektaş, *Medine Taybe Üniversitesi* | Ertuğrul Boynukalın, *Marmara Üniversitesi* | Mehmet Boynukalın, *Marmara Üniversitesi* | Ahmet Çaycı, *Necmettin Erbakan Üniversitesi* | İslam Dayeh, *Freie Universität Berlin* | Lejla Demiri, *Universität Tübingen* | Ekrem Demirli, *İstanbul Üniversitesi* | İhsan Fazlıoğlu, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi* | Hayri Kaplan, *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi* | Abdulrahman Taha el-Hebshi, *al-Ahgaff University* | Nizar F. Hermes, *Virjinya Üniversitesi* | Fikret Karapınar, *Necmettin Erbakan Üniversitesi* | Mehmet Cüneyt Kaya, *İstanbul Üniversitesi* | Mahmut Kelpetin, *Marmara Üniversitesi* | Najm Adurrahman Khalaf, *Malezya İslami İlimler Üniversitesi* | Cüneyd Asım Köksal, *Marmara Üniversitesi* | Bilal Kuşpınar, *Necmettin Erbakan Üniversitesi* | Ali Öge, *Necmettin Erbakan Üniversitesi* | Kayhan A. Özyakal, *İstanbul Üniversitesi* | Şükrü Özen, *İstanbul Üniversitesi* | Judith Pfeiffer, *Universität Bonn* | Adam Sabra, *University of California* | Emilie Savage-Smith, *University of Oxford* | Ayman Shihadeh, *SOAS University of London* | Ahmet Türkan, *Dumlupınar Üniversitesi*

*Soyadına göre alfabetik sıralı

Yazı İşleri Müdürü / Chief Executive Officer

Ahmet Demirbaş

Özetler / Abstracts

Esra Erdoğan Şamloğlu

Tashih / Proofreading

Muhammet Yurtseven

Tasarım / Graphic Design

DBY Ajans

Yayın Türü / Publication Type

Yerel Süreli Yayın / National Periodical

Yayın Periyodu / Publication Period

Altı ayda bir (Haziran-Aralık) yayımlanır / Published semi-annually (June-December)

Baskı Tarihi / Print Date

Aralık 2022

Baskı / Printed by

Haciveyszade İlim ve Kültür Vakfı (Dijital)

www.tahqiq.org

İletişim / Correspondence

Tahkik İslami İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi, Haciveyszade İlim ve Kültür Vakfı,

Akşemseddin Mah. Genç Osman Cad. 53/1, 42080, Selçuklu, Konya

tahkikdergisi@gmail.com • www.tahqiq.org

Kapak Figürü / Cover Figure

﴿١﴾ عَلَّمَ الْقُرْآنَ ﴿٢﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ ﴿٣﴾ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿٤﴾ [الرحمن ٥٥-٤٤]

Rahmân Kur'ânı öğretti. İnsanı yarattı. Ona düşünmeyi ve konuşmayı öğretti. (Rahman 55/1-4)

Hat: Nürullah Özdem - Küfi hat ile murabba âyet-i kerime kompozisyonu, 1437

içindekiler / contents

ARAŞTIRMA MAKALELERİ / RESEARCH ARTICLES

- Molla Lutfî'nin '*es-Seb'û's-şidâd*' Adlı Risalesinin Tahkik ve Değerlendirmesi
Critical Edition and Analysis of Mulla Lutfî's al-Sab' al-shidâd
Eşref Altaş 1-50
- Dursunzâde Abdülbâkî Efendi'nin Suarâ Sûresi'nin Tefsiri Üzerine Yazdığı Hâşiyenin Tahkik ve İncelemesi
The Hashiya of Dursunzada Abdulbaqi Effendi on the Interpretation of the Chapter of Shu'ara:
Verification and Analysis
Şükrü Maden51-124
- Sadreddînzâde Fethullâh Şîrvânî'nin *Risâle fî tabkîki ef'âli'l-'ibâd Risâlesi*: İnceleme ve Tahkik
Sadr al-Dîn-zâde Faḥḥallâh al-Shîrvânî's Treatise on Human Acts: An Examination and Critical
Edition
Murat Kaş..... 125-157
- Dülâme'nin Zeydiyye Mezhebi'nin Mahiyetine Dair *Şüzûru'z-zeheb fî tabkîki'l-mezheb* Adlı Eseri
(İnceleme ve Tahkik)
Dulâma's Addendum Named Shudhûr al-dhabab fî taḥqîq al-madhhab on Nature of Zaydi Madhhab
(Reviewing and Critical Edition)
Eren Gündüz - Mustafa Ateş 159-231
- Ebü'l-Leys es-Semerkindî'nin *Kitâbüh-nevâzil* İsimli Eserinin Yazma Nüshaları: Tanıtım ve
İnceleme
Written Copies and Kitâb Al-Nawâzil by Abu Al-Layth Al-Samarqandî: Introduction of Review
Abdullah Demirci233-277

Dede Halife'nin *Risâle fî emvâli beyti'l-mâl ve aqsâmihâ ve aḥkâmihâ ve maşârifihâ* Adlı Eserinin Tahkik ve Tahlili

A Critical Edition and Analysis of Dede Khalife's Named *Risâla fî amvâli beyti'l-mâl ve aqsâmihâ ve aḥkâmihâ ve maşârifihâ*

Abdulhalik Uygur279-373

Hüseyn b. Hasan el-Hüseynî el-Halhâlî'nin *Risâle fî isbâti'l-vâcib* Adlı Eserinin Tahkik ve Tahlili

A Critical Edition and Analysis of The *Risâlah* of Huseynî al-Halhâlî's Entitled *Risâlat Itḥbât al-wâjib*

Hatice Toksöz - Ümran Özgür375-455

KİTAP DEĞERLENDİRMELERİ / BOOK REVIEWS

Marcela A. Garcia Probert and Petra Sijpesteijn, *Amulets and Talismans of the Middle East and North Africa in Context. Transmission, Efficacy and Collections*, Leiden: Koninklijke Brill NV, 2022, 306 p.

Rabia Kocataş457-462

TAHKİK

İslami İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi

Tabkik İslami İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi altı ayda bir yayınlanan uluslararası hakemli tematik bir dergidir. Bu ana tema, tahkik (edisyon kritik) denen yazma bir metnin neşre hazır hale getirilmesidir. Daha açık bir ifadeyle yazma bir metnin, mevcut tek nüshasına veya nüshalarına dayanarak müellifin kaleminden çıkmış haline ulaşmaya çalışılması ve neşre hazır hale getirilmesidir. Ayrıca yazmalar (mahtûât) hakkında araştırma, kataloglama, kütüphane ve literatür tanıtımı gibi araştırma yazıları da bu temaya dahildir.

Tabkik'in hedefi, genel olarak İslâm ilimler tarihindeki bilimsel birikimin parçası olan yazma metinlerin kritik edilip yeniden yorumlanarak neşirlerinin yapılmasıdır. Tahkik, orta Anadolu ve İstanbul bilim geleneğinde üretilen metinleri öncelemektedir.

Tabkik'in temel araştırma alanı İslami ilimlerdir. Temel İslam bilimleri, felsefe ve din bilimleri ile İslam tarihi ve sanatlarından oluşan ilahiyat temel alanı ile tarih ve İslam felsefesi alanlarındaki araştırma ve neşirler bu alana dâhildir. *Tabkik*'te yuvarıdaki alanlarda edisyon kritik ve değerlendirme yazıları başta olmak üzere Latin alfabesine nakil, sadeleştirme, tercüme, telif, tanıtım ve kritik araştırma makaleleri de yayımlanabilir. Ayrıca İslami ilimler başta olmak üzere Arapça, Osmanlı Türkçesi, Farsça risalelerin tahkikli neşri yayımlanabilir.

Tabkik, Türkçe bölümünde “İSNAD Atıf Sistemi”ni, Arapça bölümünde ise “İSAM Tahkikli Neşir Esasları (İTNES)” kılavuzunu uygulamaktadır. Tahkik, Konya'da *Haciveyisade İlim ve Kültür Vakfı* tarafından *Ebû Said Hâdimî Tabkik Merkezi*'nin bir süreli yayını olarak faaliyete başlamıştır.

TAHKİK

Journal of Critical Editions of Islamic Manuscripts

Tabkik Journal of Critical Editions of Islamic Manuscripts is an international, peer-reviewed and themed journal that launched semi-annually (June-December) in Turkish. The main theme is the preparation of a manuscript for publication in the manner of a critical editions. In other words, it is the projection of a work as penned by the author based on the single or multiple extant copies and editing it for publication. The theme also involves academic essays related to research, cataloging, libraries and literature review concerning manuscripts.

The aim of the *Tabkik* is the criticism, reinterpretation and publication of the manuscripts integral to the scientific contribution over the history of Islamic sciences. The journal critique prioritizes the texts produced in the scientific heritage of Istanbul and Anatolia.

The main research field of the *Tabkik* is the Islamic sciences. It incorporates the research and publication in divinity comprising main Islamic sciences, philosophy, theology, Islamic history and arts, as well as history and philosophy. In addition to the critical editions and reviews related to the themes stated above, the articles that present transcription into Latin alphabet (Latinization), intra-language translation, translation of a text, original research articles, review and debate essays are welcome for publication in the Critique. Mainly concentrating on treatises in Islamic sciences, the critical editions of treatises in Arabic, Ottoman Turkish, and Persian will be published in the *Tabkik*.

Tabkik uses the ISNAD Citation System (İSNAD Atıf Sistemi) in the Turkish section and it is based on the Principles of Critical Editions of ISAM (İSAM Tahkikli Neşir Esasları, İTNES) in Arabic section.

Tabkik started as a periodical of the *Abu Said Hadimi Research Center* established by Hacıveyiszade Foundation for Science and Culture in Konya.

tahkikdergisi@gmail.com • www.tahqiq.org

editör'den

Tahkik, yedi makale ve bir kitap değerlendirmesi ile dokuzuncu sayısıyla yine karşınızda. Bu sayıda İslam felsefesi, tefsir, fıkıh ve kelam alanına dair yazma halinde bulunan eserlerin tahkik ve değerlendirmesi yer almaktadır.

Sayının ilk makalesi Osmanlı'da padişahın huzurunda yapılan tartışmaların bir ürünü olan Molla Lutfi'nin "yedi muhkem soru" anlamındaki *es-Seb'uş-şidâd* adlı eserin tahkik ve değerlendirmesini konu edinmektedir.

İkinci makalede Osmanlı âlimlerinden Dursunzâde Abdülbâkî Efendi'nin Şuarâ sûresinin önceki peygamberlerin kıssalarından bahseden 7-8, 64-67, 90-91, 94-98 ve 100-103. âyetleri üzerine hâşiye formunda kaleme aldığı bir risalesinin inclemesi ve tahkikli neşrine yer verilmektedir. Üçüncü makale, Sadreddinzâde Fethullah Şirvânî'nin eşyanın istidatının tahlile dahil edildiği yaklaşıma odaklanan *Risâle fi tabkiki ef'âli'l-'ibâd* başlıklı risâlesinin tenkitli neşrini ve değerlendirmesini içermektedir.

Dördüncü makalede İshâk b. Yûsuf'un *et-Tefkik li-ukûdi't-teşhik* adlı risalesine zeyl olarak kaleme alınan ve Zeydî mezhebinin Zeyd b. Ali'ye nispetini, usulünü, tahrir ve tercihle ilgili ıstılahlar gibi Zeydî fıkıhına dair önem arz eden kritik konuları ele alan Dülâme'nin *Şüzûru'z-zeheb fi tabkiki'l-mezheb* adlı eserin tahkikli neşri yapılmıştır. Beşinci makale, Ebü'l-Leys Es-Semerkindî'nin *Kitâbü'n-nevâzil* isimli eserinin yazma nüshalarının tanıtımı ve incelenmesini ele almaktadır. Altıncı makale, Dede Halîfe lakabıyla ün salan Kemâlüddîn İbrâhîm b. Bahşî b. İbrâhîm tarafından kaleme alınmış *Risâle fi emvâli beyti'l-mâl ve aqsâmihâ ve ahkâmihâ ve maşârihihâ* adlı eserin tahkik ve tahlilinden oluşmaktadır. Sayının son araştırma makalesi Hüseyin b. Hasan el-Hüseynî el-Halhâlî'nin *Risâle fi isbâti'l-vâcib* adlı risalesinin incelendiği ve tahkikli neşrinin yapıldığı çalışmadır. Sayının son makalesinde Marcela A. Garcia Probert ve Petra Sijpesteijn tarafından kaleme alınan *Amulets and Talismans of the Middle East and North Africa in Context. Transmission, Efficacy and Collections*, isimli kitabın kritiği yapılmaktadır.

Tahkik, MLA, Atla ve MIAR'da taranmaya devam etmektedir. TR Dizinde taranma ile ilgili süreç devam etmektedir.

Bu sayının hazırlanmasında emeği geçen Hacıveyiszade İlim ve Kùltür Vakfı başkanı Mehmet çaba'ya, başkan yardımcısı Ahmet Demirbaş'a ve vakıf üyelerine teşekkür ederim. Yine bu sayımıza yazar, hakem, alan editörü ve yayın kurulu üyesi olarak emek veren değerli bilim insanlarına şükranlarımı sunar, değerli okuyuculara keyifli okumalar dilerim.

Mahmut Samar